

TALOUSNEUVOSTO

19.4.2017

Kokousmuistio 3/2017

Aika 19.4.2017 klo 8.00–9.30

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Sipilä Juha, puheenjohtaja
Orpo Petteri, varapuheenjohtaja
Berner Anne
Eloranta Jarkko
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Liikanen Erkki
Lintilä Mika
Marttila Juha
Mykkänen Kai
Palola Antti
Pentikäinen Mikael
Penttilä Risto E.J.
Vehviläinen Anu
Hetemäki Martti (at.)
Lahtinen Markus (at.)
Lehtomäki Paula (at.)
Rouvinen Petri (at.)
Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi asialistalla olevan kaksi aihetta. Aluksi käydään läpi hallituksen valmistautumista puolivälitarkasteluun. Toisena aiheena on digitalisaation vaikutus talouspolitiikan tavoitteisiin, josta alustaa toimitusjohtaja Petri Rouvinen, Etlatieto Oy:stä. Aihetta koskeva raporttiluonnos on toimitettu jäsenille kokouskutsun mukana.

2 Hallituksen puolivälitarkastelu

Pääministeri totesi hallituksen valmistautuvan parhaillaan hallituskauden puolivälitarkasteluun ja siihen liittyviin linjauksiin, joista on määrä sopia ensi viikolla. Keskeiset päätöstarpeet on ryhmitelty neljään ”koriin”, joissa kussakin on omat keskeiset panostustarpeensa. Liikkumavara menopuolella on kuitenkin hyvin niukka.

Valtiovarainministeri totesi hallituksen pitävän kiinni keskeisistä julkista taloutta ja työllisyyttä koskevista tavoitteistaan, vaikka syksyn ennusteiden valossa niiden toteutumisen näyttää haastavalta. Tuoreimmat ennusteet antavat viitteitä kasvun piristymisestä, mutta niiden varaan ei voida vielä rakentaa. Finanssipolitiikan perusviritys pidetään ennallaan ja menolisäykset edellyttävät lähtökohtaisesti vastaavia säästöjä muualta.

3 Digitalisaation vaikutus talouspolitiikan tavoitteisiin

Petri Rouvinen esitteli talousneuvostoa varten laaditun raportin keskeisiä havaintoja (liite 1). Informaatioteknologian kehityksessä on siirrytty toiseen vaiheeseen, joka vaikeuttaa sen arvioimista, missä arvo taloudessa syntyy. Suomessa ICT-teollisuus on supistunut ja ICT-palvelut vastaavasti kasvaneet. Suomi on parempi digitalisaation käyttöön otossa kuin hyödyntämisessä, mutta ”digi” on joka tapauksessa sekä lähimenneisyyden että tulevaisuuden kasvun tärkein moottori.

Digitalisaatio asettaa haasteita talouspolitiikan tavoitteenasettelulle ja seurannalle useammastakin eri syystä. Näitä ovat mm. tuotteiden laadun nopea paraneminen, erilaisten välityspalveluiden katoaminen sekä ilmaisupalveluiden lisääntyminen. Tilastoidun BKT:n kyky mitata yhtäältä todellista tuotantoa ja toisaalta hyvinvointia on digitalisaation laajentumisen myötä heikentynyt.

Karkea arvio on, että vuoden 2010 jälkeen Suomen bkt:n vuosimuutos on tullut aliarvioiduksi noin 0,5 prosenttiyksiköllä. Koska likimain samanlainen mittausrvirhe koskee myös muita kehittyneitä maita, arvio ei muuta kuvaa Suomen talouden kehityksestä suhteessa kilpailijamaihin. Digitalisaatio edellyttää kuitenkin kansantalouden tilinpitokehikon kehittämistä ja mahdollista täydentävää erillisseurantaa.

Työllisyyden osalta digitalisaatio ei näyttäisi aiheuttavan merkittäviä tilastointiin liittyviä ongelmia, mutta korostaa työmarkkinoiden joustavuutta keinona sopeutua työn sisällöjen muutokseen. Piilevä eriarvoisuus saattaa lisääntyä sikäli kuin digitalisaation hyödyt kuluttajille painottuvat jo ennestään paremmassa taloudellisessa asemassa oleviin. BKT:n aliarvioimiseen vaikuttavat tekijät pyrkivät kaventamaan veropohjaa ja verotuloja heikentäen julkisen talouden tasapainoa. Vastaavasti tilastoimattoman hyvinvoinnin lisäys voi periaatteessa johtaa indeksoitujen etuuksien ”tarpeettoman” nopeaan kasvuun.

4 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Kokonaistuotannon tuotannon kasvu on hidastunut kaikissa kehittyneissä maissa. Yksi syy tähän on talouden digitalisaation aiheuttamat mittausergelmat. Ne eivät kuitenkaan selitä ilmiötä kokonaisuudessaan.
- BKT:n riittämättömyydestä ainoana talouden suorituskykykymittarina vallitsee laaja kansainvälinen yhteisymmärrys. Voisiko Suomi olla edelläkävijä talouspolitiikan seurannassa käytettävien digitalisaation huomioon ottavien mittareiden kehittämisessä? Ainakin pohjoismaisessa viitekehityksessä tähän on kiinnostusta ja mahdollisuuksia.
- Nykyistä vastaavia mittausergelmia on ollut aiemminkin historiassa teknologisten murrosten aikana ja voidaan kysyä ovatko mittauserharhat välttämättä pidemmällä perspektiivillä olennaisesti kasvaneet.
- Raportissa esitetty analyysi perustuu pitkälti kansainväliseen tutkimukseen. Jatkossa olisi tarpeen kiinnittää huomiota myös Suomen erityispiirteisiin. Suomessa mm. eräiden palvelualojen tilastoitu tuottavuuskehitys on ollut viime vuosina epäuskottavan heikkoa.
- Onko digitalisaatiosta aiheutuva mittauserharha Suomessa pienempi kuin kilpailijamaissa, koska emme ole digitalisaation hyödyntäjä kansainvälisessä eturintamassa?

- Itsensä työllistävien osuuden kasvu ja alustalouden vahvistuminen haastavat uudella tavalla työsuhdeperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän. Sen uudistamistarpeita tulisi ryhtyä pohtimaan. Myös veropohjan rapautuminen edellyttää reformeja tulevaisuudessa.
- Kansalaispalkka tai vastaava negatiivisen tuloveron sovellus vaikuttavat ilmeisesti kehityssuunnilta pohdittaessa sosiaaliturvajärjestelmän sopeutumista digimaailmaan.
- Nuorten ja parhaassa työiässä olevien miesten työllisyysasteet ovat alentuneet useissa maissa. Tämän on arveltu liittyvän vapaa-ajan kasvaneeseen arvostukseen mm. siihen liittyvien digipalveluiden (mm. pelaaminen) yleistymisen vuoksi. Ilmiö korostaa tarvetta vahvistaa työnteon kannustimia.
- Jakamistalous voi toimia vastavoimana työmarkkinoiden polarisaatiolle. Sen tueksi tarvitaan kuitenkin regulaation luomia pelisääntöjä. Tahtotilaa näiden kehittämiseksi ei ole vielä syntynyt.
- Digitalisaation ja mm. keinoälyn nopea kehitys edellyttää päätöksentekijöiltä erityisiä valmiuksia, joita voitaisiin edistää räätälöidyllä koulutusohjelmalla. Tällainen hanke onkin jo vireillä.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston toukokuun kokous pidetään keskiviikkona 10.5.2017 klo 8.00. Aiheena on EKP:n rahapolitiikka. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri